

tanje, pozneje grozovita jetnišnica za veleizdajnike in druge hudodelnike, sedaj je pa arzenal. Tower zavzema prostor 5 ha. Noter se gre skozi takozvani „Lowentor“, potem po mostu, ki ima dva stolpa, čez globok jarek v „Vorhof“. Od tu so odvajali po Temsi veleizdajnike v notranji Tower. Kronski juveli so shranjeni v takimenovanem Bloody-Tower. Tu kažejo krono svetega Edvarda, krono kraljice Viktorije velikanse vrednosti, diadem sedanje kraljice, kraljevo žezlo in jabolko, model Kohinoor, največjega diamanta na svetu, meče, angleške ređe itd. itd. V srednjem Towru — v belem stolpu — se v 45 m dolgi dvorani nahajajo lepe zbirke orožja. V skrajnem severnem voglu tega ogromnega poslopja je kapela Sv. Peter od Vincula. Tik zraven je pokopališče. Tu so pokopani: Tomas Morus, obglavljen 1535; kraljica Ana Boleyn, obglavljena 1536, Tomas Cromwell, kraljica Katarina Howard, žena Henrika VIII., obglavljena l. 1542 in mnogo drugih. Na majhnem dvoru pri kapeli je vdolbina v tla kamenita plošča, ki zaznamuje kraj, kjer so obglavljali nesrečneže. Vodnik je rekel: Es gibt keinen traurigeren Fleck auf Erden als diesen kleinen Friedhof. Tožnega obraza in zamišljen zapusti vsak tujec ta s potoki nedolžne krvi napojeni kraj.

V Londonu se nahaja tudi mnogo znamenitih stavb. Velikanski je parlament. To poslopje, ki se nahaja med Westminster Abtei in Westminster Bridge, je ena največjih stavb v gotškem slogu na svetu. Ko je l. 1834, pogorel stari parlament, so sezidali sedanjega l. 1850, ki je veljal 3 milijone f. šterlingov. Ima 11 dvorišč, 1100 sob in 18 uradnih prostorov poleg kraljevih dvoran in obeh zbornic. V stolpu visi 260 q težki zvon. Stolp Viktorija je največji izmed 3 stolpov, 103 m visok. Tu skoz pride kralj, ko otvori parlament. Krasno je opremljena lordska zbornica: dolga je 30 m, 14 m široka in 14 m visoka. Na 12 oknih so portreti angleških kraljev in kraljic. V 18 dolbinah so kipi onih baronov, ki so prisilili kralja Janeza, da je izdal „Magna Charta“. 550 sedežev za lorde je prevlečenih z rdečim usnjem. Krasen je kraljev in kraljčin prestol; pred prestolom je okrogel sedež za lord-kanclerja. Zbornica poslancev je mnogo preprostejša, vendar napravi na človeka častiljiv vtisk.

Izmed cerkva je največja katedrala sv. Pavla. Voditelj je pripovedoval, da je podobna cerkvi sv. Petra v Rimu; v velikosti jo prekositi ta in dom v Milanu. Ladja je dolga 152 m in 36 m široka; vnanja kupola je 123 m visoka. Med službo božjo je ogledovanje sploh prepovedano, sicer se pa lahko ogleda ladja, kor in spomeniki. Za druge zanimivosti se mora kupiti vstopnica. Cerkev je pravi mavzolej spomenikov v slavo slavnih mož. Krasen je črni mramornasti sarkofag lorda Nelsona. Poleg parlamenta je Westminster Abtei največja gotška stavba v Londonu. Westminster Abtei je pravecati panteon angleške slave. Skoraj vsi angleški kralji, kraljice, principi, mnogi državniki, učenjaki, pesniki so tu pokopani, ali pa imajo spomenike. Cerkev je 156 m dolga, dolgost povprečne ladje je 61 m in oba zvonika sta po 68 m visoka.

Cerkve se lahko ogleda vsak dan. V cerkvi sem naštel 122 spomenikov, pa sem gotovo katerega prezrl. Kapel ima 12. Tudi tu je polno spomenikov, ki jih pa nisem mogel več šteti, ker mi je že vse migljalo pred očmi. Vsa stavba napravi na človeka neizbrisljiv vtisk.

Omenim naj še nekatere lepe mostove čez reko Temso. Do l. 1750. je bil Londonski most edini, ki je vezal desni in levi breg Temse. Na tem mostu je vedno prav živahen promet, posebno od 9. do 10. ure zjutraj in od 4. do 5. ure popoldne. Most je 283 m dolg in je bil prej 16 m širok; l. 1904. so ga pa razširili na vsaki strani za 2 m. Pravijo, da vozi vsak dan čez most 20.000 vozov in prehodi 107.000 pešcev.

Tujec lahko opazuje tu velikanski londonski promet.

Krasen je tudi Westminster most, ki veže Westminster Abtei in St. James Park. S tega mostu se prav lepo vidi parlament. Blizu Towra je most, ki je velikanse delo moderne tehnike. Dodelan je bil šele l. 1894. Veljal je 12.000 f. šterling. Bazen imenovanih mostov je še mnogo manjših, ki vežejo razne dele mesta.

Tudi spomenikov ima London mnogo. Na vsakem večjem trgu stoji spomenik. A lepih spomenikov London nima: ne morejo se

meriti s pariškimi, pa tudi ne z dunajskimi spomeniki. Lep je Nelsonov spomenik pred kolodvorom St. Pancras. Nelson stoji na visokem stebru, na štirih voglih velikega postamenta leže velikanški levi; sredi postamenta je vodomet. Lep je tudi princ Albertov spomenik in spomenik kraljice Viktorije. Westminsterstski steber z velikim podstavkom so postavili v spomin onim, ki so padli v Krimski vojski. Pred Westminsterom stoji tudi skromen Cromwellov spomenik.

Opisoval in ogledoval sem dosedaj London samo od lepe in bogate strani, hodil po pomostih palačah in po lepih cestah in trgih. Rad bi tudi videl londonsko uboštvo in siromaštvo. Namenila sva se z nekim nemškim tovarišem, da si ogledava oni del mesta, kjer je doma beda v najžalostnejših oblikah, pa tudi razuzdanost in npravna propalost.

Sedevala ob 1/2 6. uri na električni tramvaj in po 2 in pol urni vožnji se pripeljeva v najubožnejši del mesta. Najprej si ogledava javna prenočišča. Dolg prostor je to, podoben konjskemu hlevu. Na desni in levi so trda slamnata ležišča. Živahno je bilo življenje tu notri: pitje, petje, smejanje, kreg, poljubovanje in objemanje — vse se je vrstilo povprek. Leži tudi vse povprek: tu mlado dekle poleg sivolasega starca, tam mladenič poleg komaj otroškim letom odrasle deklice. Wiski pije vse navskriž, mlado in staro, moški, ženske in otroci. Grozno je življenje tu notri. Star mož nama tolmači razmere. Govoril je nemško. Glejta, gospoda, je rekel, onile mladi par, ki je vstopil roko v roki, se je poročil včeraj. Imetje imata v tem, kar ima na sebi. Nocoj bosta prenočila tu, jutri drugod v takem lokalu, kjer jih prehitijo noč. In vendar jima je sijala sreča in zadovoljnost z obraza.

Proč od tega kraja, človeka obhaja zona. Pogledava še v par lokalov, kjer točijo wiski. Ker ni bilo druge pijače, pijeja ga tudi midva vsak en kozarec.

Kaj sem tu vse videl, se mi ustavlja pero, da bi napisal.

Človeka je bilo groza sedeti poleg teh zavoženih individuvov. Ne vem, če sva bila varna življenja. Vesel sem bil, ko sem sedel zopet v tramvaju in zadovoljen. No, opolnoči sem prišel v svoj hotel.

(Dalje.)

Socialni odsek

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“

Odsek naznanja, da priredi na velikonočni ponedeljek, dne 20. t. m., popoldan v Narodnem domu v Celju poljudno poučno predavanje, h kateremu ima vsakdo pristop. Udeležite se ga, tovariši in tovarišice, in tudi med ljudstvom agitirajte za obilno udeležbo! Predavata tov. J. Jakš in Z. Vranskega in tudi slov. radikalno dijaštvo je priglasilo, da pošlje govornika, ki bo predaval o jako zanimivem predmetu. Tov. Jakš bo demonstriral tudi s skioptikonom in bo razkazal 44 slik o divnem Gorenjskem. Kdor še ni videl krasot Gorenjskega, naj pride k predavanju in divil se bo lepoti Blejskega in Bohinjskega jezera, slapu Savice i. t. d. Gorenjsko slovi širom sveta zaradi svoje krasote, na tisoče tujcev hodi vsako leto občudovat „otok bleški — kinč nebeški“ i. dr., a Slovenci ne poznamo svoje domovine. Ker ne more vsakdo potovati, dasi ogleda krasoto slovenske domovine, pridite v Celje, da si ogledate skioptične slike!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v tork, dne 14. aprila, ob osmih zvečer, v hotelu „Južni kolodvor“ mesečno zborovanje, ki bo pri njem predaval tov. Luka Jelenec o šolski higijenski razstavi v Londonu. Gosti dobrodošli!

Odbor.

Več članov „Vdovskega učiteljskega društva“ se ni poslalo članarine za l. 1908, akoravno se bližajo že koncu vplačalnega termina. Prosim jih prav vljudno, da store to gotovo še v tekočem mesecu ali vsaj v prvih dneh prihodnjega meseca, ker bi drugače molče prenehali biti člani imenovanega društva po § 10. društvenih pravil. Prepričano došla letnina se po istem paragrafu ne sme sprejemati ampak zavrniti. Toliko v blagohotno uraževanje. Blagajnik.

Učiteljski krožek Knežak na Notranjskem je imel svoj letošnji tretji sestanek v Knežaku 4. t. m. Zbrali smo se razen ene jako oddaljene tovarišice — vse in sveda vsi tovariši. Pri tem sestanku smo se posvetovali najprej, ker je večina odbora v tujem krajem, o referatih za letošnji občni zbor učit. društva, ki se ima vršiti na Razdrtem 7. maja. Dalje smo si tudi potožili težkobe, ki jih nalaga posameznikom učiteljski stan. Pri tej priliki smo zvedeli jako žalostne stvari zlasti od tovarišev iz Knežaka. Tam nima n. pr. tovariš nadačitelj prav nikake oblasti nad šolskim slugo, ker si jo prisvaja predsednik krajnega šolskega sveta. Ker pa ta nič ne nadzoruje šolskega poslopja, je to zlasti — kar se tiče snage — in kurjave — popolnoma zanemarjeno. Pometa se le dvakrat na teden, prahu nihče ne obriše, kuri se pa ne že od 30. marca — vzlic občutljivemu mrazu — nič več. Ker ne pomagajo nobeni opomini in prošnje, je bil šol. vodja prisiljen v pretekli zimski dobi štirikrat zaukazati, da se šolski otroci izpustijo domov. Zaradi tega je sveda trpel pouk, temu je vzrok nagajivi predsednik, ki po § 138. novega š. in u. reda pravzaprav niti pravice nima, lastiti si oblast nad šolskega slugo, zakaj navedeni § se glasi: Voditelj šole nadzoruje šolsko poslopje in izvršuje hišni red. Gledati mora na to, da se natančno izpolnjujejo predpisi o njegovanju zdravja v šol. poslopju, da je v poslopju in na igrališču in na telovadnici snaznost in red, da so šolski prostori, oprava, šolsko orodje, zbirke in knjižnice v stanju, ki ustreza učnemu namenu in zdravstvu itd. Iz tega se že jasno spozna, da ima le šolski voditelj oblast nad šol. slugo, ker je on sam (voditelj) za vse odgovoren. Sklene se zato z ozirom na splošno važnost to vprašanje prereševati tudi pri prihodnjem občnem zboru ter ga predložiti dež. šol. svetu v končno definitivno rešitev. Po končanem dnevnem redu je nas še nekaj časa prav prijetno zabaval novoustanovljeni učiteljski mešani kvartet štiri-razrednice v Knežaku s svojim krasnim petjem. S sestankom pa smo posebej še jako zadovoljni, ker smo zapazili, da so tudi naše vrle tovarišice enih misli s svojimi tovariši. Le vedno tako naprej v dobrobit naše ljubljene — šole!

Srednješolski vestnik.

**** Kratka zgodovina gimnazije v Pazinu.** „Hrvatski dijak“ objavlja to-le zanimivo črtico: Mesto pazinsko je zavzemalo jako važno pozicijo v našem narodu v Istri s svojo gimnazijo. Zato mislim, da je vredno, da očitamo tu nje postanek in daljnji razvoj. Ta gimnazija je bila odprta 5. novembra 1836 po oo. frančiškanih, a ravnatelj ji je bil po tedanjem običaju okrogli glavar (v tedanjih dobah je bila najvišja upravna oblast za Istro v Pazinu do l. 1860), in prvi profesor o. Ben. Crobath. Učenci so bili po večini iz mesta Pazina; iz okolice ni bilo nobenega zaradi — kakor je čitati — siromaštva prebivalcev. Frančiškani so poučevali na gimnaziji do leta 1873. Razredov je bilo kdaj 4, kdaj 6. Od leta 1873. so bili nameščeni posvetni profesorji, in gimnazija je bila povišana na 8 razredov. Število učencev je bilo največje v letu 1882.—1883., bilo jih je 155. Od tedaj pa je začelo število dijakov padati, dokler se ni v letu 1890. gimnazija odpravila in preselila v Pulj, kjer obstoji še danes z učenim jezikom — nemškim. Vseh profesorjev je bilo v tej drugi dobi 38, dovolj veliko število za tako kratko dobo. Kot vzrok propadu te gimnazije so navajali profesorji malo mesto in siromaštvo prebivalstva. Tako je utegnito biti tudi v neznanju meri, ali glavni vzrok je bil ta, da je bil nemški učni jezik, nepoznan pri nas. Drugo pa, da ni bilo ljudskih šol, a brez teh je gimnazija nesmisel. Vlada naj bi bila najprej ustanovljala ljudske šole z materinskim učnim jezikom otrok, potem izpremeniti učni jezik na gimnaziji, pa bi bila le-ta dobro napredovala. Krivično je bilo, da se je dolžilo naše ljudstvo, češ, da ni imelo smisla za gimnazijo. Manjkal je temelj višji naobrazbi, ki je ljudska šola. Naše ljudstvo so smatrali za žival, ki ji ni treba duševne hrane. Vlada je mislila samo na germanizacijo, ne pa na potrebe ljudstva. Tako sta še danes v pokrajini dve nemški gimnaziji — v Trstu in v Pulju, — in nemška nižja srednja šola v Pulju. — Da je gimnazija padla, je pripomoglo tudi to, da so bili profesorji napadeni, ki niso pihali v italijanski rog in so zato gledali, da so odšli iz Pazina. In da se jim ta želja izpolni, so sami zmanjšavali število dijakov, da tako gimnazija propade čimprej. Karakteristično je, da dijak, ki je n. pr. obiskoval neobligatni italijanski predmet, ni smel obiskovati hrvaškega jezika. Po devetih letih in po tolikih govorih, prošnjah do najvišjega mesta — do samega cesarja — se je gimnazija v letu 1899. zopet odprla s hrvaškim učnim jezikom in ima sedaj 16 profesorjev (od katerih je polovica Istranov). Ko niso mogli uničiti hrvaške gimnazije v Pazinu, so Italijani odprli svojo ključnovalno realno gimnazijo v obrambo italijanstva tega mesta, ki pa je občutno zadela pazinske davkoplačevalce. To se vidi najbolje iz dejstva, da so Italijani že leta 1872 določili za Pazin nižjo srednjo šolo, a so jo odprli šele tedaj,

ko je bila odprta hrvaška gimnazija. Drugače bi je ne bili ustanovili niti sedaj in — nikdar, zakaj govorijo, da italijanska srednja šola odide iz Pazina. — Vzlic vsem mahinacijam naša gimnazija vedno bolj napreduje v vsakem pogledu, a garancija za večje uspehe je v dijaškem podpornem društvu.

Književnost in umetnost.

Novoustanovljen umetniški klub v Trstu. Konstituiral se je klub slovenskih upodabljalčih umetnikov s sedežem v Trstu. K temu klubu, ki si je nadel ime „Skala“, spadajo v Trstu živeči slovenski umetniki. Klub bo kakor tak že zastopan na slikarski razstavi, ki jo otvorijo v Zagrebu.

Napredak, naučno-pedagoška smotra, ki ga izdaja „Hrvatski pedagoški književni zbor“ v Zagrebu od novega leta po obliki in vsebini enako našemu „Popotniku“, prijavlja v IV. zvezku začetni članek „Slovenska pedagoška literatura“, ki ga je spisal naš vrli prijatelj Davorin Trstenjak. V tem članku govori Trstenjak o „Učiteljskem Tovarišu“, o „Popotniku“ in o „Domačem ognjišču“. Pisatelj je poln hvale o naših listih in o naši organizaciji.

O reformi mature. Napisal dr. J. Tomlinšek. Preštampano iz „Nastavnoga Vjesnika“ knj. XVI., sv. 7. U Zagrebu. Tisak kr. zemaljske tiskare. 1908. — Dr. Tomlinšek pravi koncem te razprave: „Odprava mature?“ kar zaboli nas srce, ko slišimo ta krik. Človek nima le uma, on ima tudi srce!... Skoraj edino matura še zastopa pri srednjem šolstvu romantiko v obliki oduševljenosti! Tiho in suhoparno teko leta za leti, eno podobno drugemu izginejo v preteklost; le misel na matura daje vsakemu letu značaj vzvišeneje pomembnosti; vsako je biser za dragoceno krono, za matura, ki si jo posadi vsak dijak z zanosom in ponosom na glavo. In to naj se tudi še odpravi? Srednješolska leta, ta cvetna doba, naj se končajo hladno in ravnodušno s tem, da se pač končajo? Cvetje naj se osuje prej, preden se je zvezalo v šopek? Ne! To bi bilo protinaravno, brezobzirno, odurno!... Jedro svojih izjavijaj polaga pisatelj v tezo, ki smo jih priobčili v 3. letošnji številki v razpredelku „Srednješolski vestnik.“

Kulturno delo.

+ 158. odborova seja „Matice Slovenske“ dne 3. aprila 1908. Letošnji občni zbor „Matice Slov.“ bo v ponedeljek, dne 25. maja, ob 8. uri zvečer v ljubljanskem „Mestnem domu“. Publikacije za l. 1908., se bodo tiskale vsaj v 4500 izvodih; za tisk Zbornika, Zabavne in Hrvatske knjižnice ter Prevoda iz svetovne književnosti se razpiše natečaj: knjige morajo novembra biti v Ljubljani pripravljene za ekspedicio. Sprejmejo se nekateri rokopisi in določijo recenzenti novim. Od zadnje odborove seje je društvo pristopilo vnovič ali nanovo 40 članov. — Za l. 1908. izda Matica sedmero knjig (med temi tri ilustrirane): 1. Zbornik (znanstvene razprave o početkih naše književnosti v protestantski dobi, življenje); 2. Knežova knjižnica (Cankarjev spis „Novo življenje“; jubilejski spis o Vatr. Jagiću). 3. Zabavna knjižnica (poleg pripovednih spisov drama Zofke Kveder-Jelovškove: „Američani“). 4. Hrvatska knjižnica (komentarana istrska priča Vl. Nazora „Veli Jože“, umetniški opremljena). 5. Prevod Goethejevega „Fausta“, I. del. 6. Strekelj, Narodne pesmi. 7. Seidl, Kamniške ali Savinjske planine, II. del (s slikami).

+ Javna prošnja. Kdor pozna razmere v tržaški okolici in vasi v nje neposredni bližini, ta gotovo ve, da so te vasi najbolj izpostavljene nevarnosti za raznarodovanje in potujčevanje. Med take vasi gotovo sodi vas Boljune. In res je imel italijanizem pred leti na to vas že toliko vpliva, da so se le prevečkrat slišale italijanske pesmi. To nevarnost so spoznali nekateri narodni in požrtvovalni mladeniči in moške ter ustanovili pevsko društvo „Prešeren“, ki se je kasneje razširilo v bralno in pevsko društvo. To društvo je dalo povod, da so se ustanovila v vasi še tri druga društva, a žalostna nam majka, dve sta si postavili za smoter uničenje društva „Prešeren“ in uvedbo za nas škodljivega internacionalizma. Žalostno bi bilo, ako bi se ustavili na komaj pričetni poti, zato smo se odločili za korak dalje in določili, da ustanovimo in odpremo javno ljudsko knjižnico. Pri naših žalostnih razmerah ni nam lahko izvesti tega sklepa, in sicer zaradi skromnih gmotnih sredstev. Zaraditega se drznemo javno prositi druga društva, občine in posameznike, da bi nam pripomogli z milodari v denarju ali tudi s tem, da nam blagovoljno podelo slovenskih knjig. Imena č. gg. darovalcev se objavijo v časnikih.

Bralno in pevsko društvo Prešeren v Boljuncu, p. Boršt, 4. aprila 1908.

Politiški pregled.

*** Dopolnilna volitev v slovenskem veleposestvu na Goriskem.** Ker je odločil dr. Franko mandat iz slov. veleposestva, je bil izvoljen pri dopolnilni volitvi dne 30. marca g. Iv. Savnik, župan in veleposestnik v Biljah, ki je dobil 94 glasov. Njegov nasprot-

nik Ant. Zucchini pa je dobil 5 glasov. — Napredni slovenski deželni goriški poslanci so se sešli v četrtak, 26. m. m. v Gorici ter so se združili v „Slovenski klub“, ki ima obsežen program. Vstop v klub ni zabranjen drugim slovenskim deželnim poslacem, ki hočejo skupno delati za rešitvi blagor slovenskega naroda na Goriškem. Klub šteje sedaj 9 članov.

* **Državni zbor** je imel 2. aprila zopet sejo. Vlada je predložila naznanjene vloge o rekrutah in o ustanovitvi ministrstva za delo, vse predloge nujnim potom. Za zakon o zvišanju števila rekrutov pri deželni brambi za 4740 mož zahteva takoj prvo čitanje. Pogajnik je utemeljeval nujni predlog o splošnem kontingentu vojaških novincev; nujnost opravičuje z dolgotrajnim zasedanjem proračunskega odseka in z gospodarsko škodo, ki bi jo imeli vojni obvezanci in njih družine zaradi negotovosti. Dr. Diamand vpraša predsednika, kaj je za legitimacijskim odsekom, ki nič ne dela, dasi poteče meseca junija termin, ko mora biti preiskava volitev končana. Ali odgovarja resnobni zbornice, da doslej še ni bilo priložnosti, razpravljati v odseku le o enem mandatu, o katerem je nesoglasje? Ali naj zbornica svojih lastnih zakonov ne respektira in da dovoli politični kupčijo z najvažnejšimi konstitucionalnimi pravicami? Konec bo ta, da se bo sprejelo mandate, ki so pridobljeni na zločinski način. Predsednik dr. Weidkirchner odgovarja, da ima načelnik legitimacijskega odseka nalogo, storiti, kar je potrebno, da izvrši odsek svojo dolžnost. (Načelnik legitimacijskega odseka je dr. Šusteršič.) Če legitimacijski odsek ne stori svoje dolžnosti, bo po preteku termina predsednik dal vse referate, ki se tičejo prčestiranih volitev, na dnevni red. Fresl je vprašal predsednika o znižanju sladkornega davka.

* **Novi volilni red** za Štajersko je stopil v veljavo. Ta predpisuje tajno volitev po glasovnicah. § 3. se glasi: Vsak volilec odda ob enem z legitimacijo glasovnico, na kateri so zapisana imena onih mož, kateri bi naj prevzeli po njegovi želji odborniška in namestniška mesta; sme jih pa zapisati le toliko, kolikor odborniških in namestniških mest šteje volilčev volilni razred. Veljavne so pa samo one glasovnice, katere je izdal občinski urad in nosijo uradni občinski pečat; vse druge so neveljavne. Ako kdo glasovnico izgubi ali je dotična nerabljiva, jo dobi pred volitvijo v obč. uradu in med volitvijo celo pri volilni komisiji. Predsednik prečita z legitimacije glasno ime volilea, prevzame od volilea zloženo glasovnico in jo vrže v posodo za glasovnice.

* **Dopustil ob žetvi.** Vojno ministrstvo je izdalo načelne določbe v zadevi dopustov: Kar se tiče časa, se imajo dopusti dati le v glavni dobi žetve. Že zaradi vojaške izužbe ne gre raztegniti dopustov na celo leto. Glavna doba žetve se določi od posameznih krajevnih vojaških poveljstev po krajevnih razmerah, in sicer enotno za celo okrožje voja (kora). Le tam, kjer obstoje krajevne razlike v okrožju voja, se določijo dopusti različno pri raznih vojaških krdeh. — Po številu so dopusti omejeni. — Dopust traja tri tedne. Čez to dobo se dopusta ne sme dovoliti. Dopusti se smejo dati le v resnici potrebnim, zato je treba potrdila politične oblasti, v prvi vrsti pridejo v poštev kmetijski sinovi. V krajih, kjer vladajo baš ta čas nalezljive bolezni, se dopusti ne sme dovoliti. Vojno ministrstvo se pogaja z upravami raznih železnic, da bi doseglo za dopustnike znižanje voznih cen, in sicer v oni visokosti, kakor so jih deležne vojaške osebe izven službe. Letošnji dopusti bodo samo poizkusni in naj dokažejo, ali so res v korist kmetijstvu ali ne. Od uspehov in izkustev letošnjega leta je odvisno, ali se uvedejo ti dopusti kot stalna naprava.

* **Denarna pomoč rezervistom.** Vlada je prijavila državnemu zboru zakon, s katerim se odreja denarna pomoč rezervistom in nadomestnim rezervistom, ko bodo pozvani na vojaške vaje.

* **V proračunskem odseku poslanske zbornice** je naglašal poslanec Adler potrebo narodnega miru. Novi jezikovni zakon naj omogoči, da bo vsak zaslišan in sojen v svojem jeziku. Ministrski predsednik Beek je imel daljši govor, poudarjaje, da je sedanje stanje glede rabe jezikov na Češkem nevdržljivo ter v škodo pravosodstvu, in potreba je, da nastopi red, ki bo obsejal vsa polja jezikovne uporabe. Beek je hotel tako potolažiti Čeha zaradi govora sodnega ministra Kleina, ki se jim je zameril! Baje je Beek potolažil Čeha, in Klein ne odstopi.

* **Ženske in svoboda združevanja.** Na Dunaju se je vršil shod žen, ki so sklenile resolucijo, da se naj odpravi prepoved, da ženske ne smejo biti članice političnih društev. Shoda se je udeležilo več socialnodemokratskih in naprednih poslancev.

* **Osrednjo pisarno na Dunaju** za nemško napadalo delo v Avstriji so si ustvarili Nemci. Hočejo to delo enotno organizirati, predvsem pa se ukvarjati z naseljevanjem Nemcev po slovenskih deželah.

* **Nadomestne obč. volitve na Dunaju** so z volitvami v okr. občinske zastope

v ponedeljek končale. Pri slednjih so zmagali naprednjaki v I. in IX. okraju.

* **Agrarno vprašanje na Romunskem.** V romunski zbornici je minister za poljedelstvo predložil zakonski načrt, s katerim se omejuje pravica dajanja posestev v zakup.

* **Civilna lista pruskega kralja.** Neki berlinski list poroča, da pruska vlada predloži v kratkem pruskemu deželnemu zboru zakonski načrt, s katerim se cesarju Viljemu kakor pruskemu kralju poviša civilna lista. Nemški cesar ne prejema namreč od nemške države nikake civilne liste. Kot pruski kralj dobiva cesar Viljem v ime civilne liste 15.719.296 mark. — Leta 1820. je znašala civilna lista 7.700.000 mark; leta 1858. je bila povišana za poldrugi milijon, 1868 za tri milijone, in leta 1886, v drugem letu vladanja sedanjega cesarja zopet za 3 in pol milijone.

* **Katoliška avtonomija na Ogrskem.** Kakor javljajo iz Budimpešte, je imel grof Ferdinand Zichy, vodja ljudske stranke, daljše posvetovanje o stvari katoliške avtonomije.

* **Obsojen novinar.** Urednik lista revolucionarnih socialistov na Ogrskem je bil obsojen na 8 mesecev državne ječe, ker je povodil vinogradarske krize v južni Franciji napisal antimilitarističen članek.

* **Srbska skupščina** je razpravljala dne 3. t. m. o proračunu za l. 1908. Soglasno se odobri postavka 1, kraljeva civilna lista (1.200.000 dinarjev). Pri razpravi o postavki 1a (apanaža 360 tisoč dinarjev prestolonasledniku in ostalim članom kraljeve rodovine) pripomni mladi radikalec Prodanić, da je postavka protustavna. Ministrski predsednik Pasić pravi, da apanaža ni protustavna. Mladi radikalec Katić naglašja, da igra Pasić že ulogo portugalskega Franca, ki je protipostavno zvišal civilno listo.

* **Italijanstvo v Istri.** Te dni so ustanovili podružnico Lega v Unjah pri Lošnju, dasi ni tam niti enega pravega Italijana. — Predsednik te Legine podružnice je Andrej Nikolić, blaginjak Ivan Nikolić, tajnik Ivan Ravević! To so gotovo čisto rimska imena! Ubogo Italijanstvo Istre, ki živi od slovenskega renegatstva!

* **Dr. Kramar odloži mandat.** Iz Prage poročajo, da odloži dr. Kramar svoj državnozborni mandat ter da se stalno preseli v Krim na Rusko.

Jubilejski dar.

Učiteljsko sebi! Tov. Janko Žirovnik, iz St. Vida pri Ljubljani, izkupiček za „Narodno pesmiza šolsko mladino“ v marcu 1903 K 41 h; učiteljsko meščanske šole v Krškem za april 5 K; tov. Ferdo Juvaneč, šolski voditelj v Postojni, za april 2 K; tov. Angela Troštova iz Vodic za april 2 K; tov. Julij Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah za marec 2 K; Jakobinec Dimnik iz Ljubljane za april 2 K; tov. Andrej Kmet in tov. Josip Lapajne iz Cerklja na Gorenjskem za marec vsak 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodic za april 2 K; skupaj 211 K 41 h; zadnjič izkazanih 786 17 K; doslej darovanih 997 58 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Društvo slovenskih učiteljic namesto venca na grob tovarišici Olgi Kobau-Gasperinovi 20 K; g. Anton Vilfan-Aleš, župan in gostilničar na Ježici pri Ljubljani za „deset krčmarskih zapovedi“ iz „Učiteljske tiskarne“ 10 K; g. Anton Kuder, c. kr. sodni pristav v Ormožju 5 K; tov. Avgust Korbar iz Preserja 20 K, ki mu jih je dal posestnik Jakob Bovha, ker mu je odpustil žaljenje in ker skesano obžaluje, da je razžalil nadučitelja A. Korbarja; g. Josip Vidmar, dežnikar in posestnik v Ljubljani, 5 K namesto venca na grob gospe M. Rovškove; Pavla Čopova iz Borovnice, nabrala pri borovniškem koncertu 8 25 K; tov. J. Stepišnik iz Zagorja ob Savi, nabral v veselji družbi „tančice“ pri g. Weinbergerjevi med prijatelji šole 6 10 K; tov. Fani Živec iz Dutovelj, nabrala pri prvem roditeljskem sestanku v „učiteljskem krožku za dutoljsko okolico“ 4 36 K; tov. Josip Lapajne iz Cerklja na Gorenjskem, 2 K „krstnina“. Glavna posojilnica v Ljubljani 50 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Engelbert Gangl iz Idrije; Mijo Kabaj in Marga Zele iz Begunj pri Cerknici; Janko Čepin in Marija Novak iz Polhovega gradca; Janko Arnšek iz Leskovec pri Krškem (3 K); Simon Gajšek, Ludovik Potočnik; Terezija Potočnik; Hermina Bračič; Alojzija Windischer in Friderika Zechner, vsi iz Dobove pri Brezicah! Janko Polak iz Döl pri Litiji; Fran Križman in Amalija Murovec iz Šempasa pri Gorici. Bog plati!

Prvo jubilejsko krono Učiteljskemu konviktu! Vsak in vsaka med nami, ki dobi prvo jubilejsko krono, naj ne čaka, da se ogreje v roki ali celo v žepu, ampak naj jo pošlje Učiteljskemu konviktu! Tudi s tem ju-

bilejskim denarjem podpirajmo kotiček svojega skupnega doma!

Novi okrajni šolski nadzorniki na Kranjskem. Imenovani so za okrajne šolske nadzornike na Kranjskem ti-le gg.: za slovenske ljudske šole: za šolska okraja Krško in Litija nadučitelj v Zagorju Ludovik Stiasny, za šolska okraja Postojna in Logatec nadučitelj v Postojni Ivan Thuma, za šolska okraja Novo mesto in Črnomelj nadučitelj v Spodnjem Logatcu Josip Turk, za šolska okraja Kranj in Radovljica vadiški učitelj na učiteljsišču v Ljubljani Ivan Janežič, za šolska okraja Ljubljana mesto in Kočevje vadiški učitelj na učiteljsišču v Ljubljani Anton Maier, za šolska okraja Ljubljanska okolica in Kamnik nadučitelj v Ljubljani Franc Gabršek; za nemške ljudske šole v šolskih okrajih Kočevje, Novo mesto in Črnomelj glavni učitelj na učiteljsišču v Ljubljani Rudolf Peerz, za druge nemške ljudske šole v deželi profesor na realki v Ljubljani Albin Belar. — Nova nadzornika sta gg. Janežič in Gabršek, zadnji je bil že pred leti nadzornik. Vsi drugi so naši stari znanci. — Sobotni „Slovenec“ piše o tem imenovanju: „Pri imenovanju c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov je vlada zopet očitno pokazala svojo pristranost. S temi imenovanji S. L. S. nikakor ne more biti zadovoljna in bo morala izvajati potrebne posledice, ako se tak sistem še dalje vzdržuje.“ — Kakor se vidi, hoče „Slovenec“ na vsak način imeti v šolstvu — politiko. „Slovenec“ je res nepoboljšljiv.

Poklonitev otrok cesarju bo dne 21. maja ali 23. maja v Schönbrunn. Poklonitve se udeležijo 40.000 učencev in učenk.

Davica se je pojavila med otroci v Krivi Vrbi na Koroškem. V Kolbinici so pa zaradi davice in škrlatice morali šolo zapreti.

Za učitelje slepecv. Na Dunaju se začne v tekočem mesecu štiritedenski tečaj za ljudskošolske učitelje v metodi za poučevanje slepih otrok. Nujne zglastitve je poslati na c. kr. zavod za vzgojo slepih na Dunaju, II. okraj, Wittelbachstr. Nr. 5.

Teorija in praksa. Že v 12. številki smo na tem mestu pisali, kakšna je „Slovenčeva teorija in kakšna je njegova praksa. Noč in dan. V soboto se zadira neumni „Boltatu Pepe iz Kudeluga“ v tovariša Dimnika. Dokaz, da ni „Slovenčevim obljubam nič verjeti. To si je treba zapomniti!

Učiteljska zborovanja v Ljubljani. Ob velikonočnih počitnicah bo v Ljubljani pet učiteljskih zborovanj. V sredo, dne 15. t. m. bo ob devetih dopoldne v „Narodnem domu“ 36. občni zbor „Narodne šole“, društva v podporo slovenskemu ljudskemu šolstvu; takoj po tem zborovanju bo istotam 47. občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“, društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. Ta dan, ob enajstih dopoldne bo 2. občni zbor „Učiteljske tiskarne“ v tiskarnskih prostorih, v Gradišču št. 4. — Ob dveh popoldne, isti dan, bo v hotelu „Južni kolodvor“ seja upravnega odbora „Zaveze“. Na čast vsem zborovalcem pa priredi „Ljubljansko učiteljsko društvo“ prejšnji večer, t. j. dne 14. t. m. ob osmih zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ zborovanje, ki bo pri njem predaval tovariš L. Jelenc „o šolsko-higijenski razstavi v Londonu.“ K temu prijateljskemu učiteljskemu sestanku, oziroma zborovanju pride tudi deželni poslanec tovariš E. Gangl; pričakujemo pa tudi dva učitelja-gosta iz Zagreba, ki prideta v Ljubljano študirat poslovanje in uredbo „Učiteljske tiskarne“.

Učiteljsko tiskarno nameravajo ustanoviti hrvaški učitelji v Zagrebu. V ta namen se prideta ob velikonočnih počitnicah k naši tiskarni informat predsednik „Zaveze“ hrvaških učiteljskih društev g. Josip Kirin in pa urednik „Škole“ g. Stjepan Širola.

Žirovnike Narodne pesmi za šolsko mladino donajajo „konviktu“ lepe dohodke. To je najboljši dokaz, kako srečno roko je imel tov. Žirovnik pri tej birki; no, saj je pa on tudi res veščak v tej stroki. V kratkem bo razpečanih 20.000 izvodov in treba bo misliti na drugo izdanje.

Prošnja. Tovariše in tovarišice, ki prirejajo roditeljske večere, prosimo, da pošiljajo svoje referate in poročila o udeležbi uredništvu „Domačega ognjišča“.

Učiteljske zastopnike v kranjskih okrajnih šolskih svetih pozivljamo, da čim prej skličejo shod in se skupno posvetujejo o dolžnostih, ki jih imajo v okrajnih šolskih svetih.

Čebelarški shod. Z Vipavskega poročajo: V Vel. Zabljah je bil na praznik dne 25. pret. m. čebelarški shod. Iz daljnega Rakovnika pri Ljubljani je prihitel tov. Ant. Likozar razpravljat o pomenu čebelarstva. Zbralo se je v šoli razmeroma obilo čebelarjev in prijateljev h koristnemu pouku, da celo iz Trsta sta bila gg. Grmek in Martelanc navzoča. Poročevalec Likozar je pač ljubitelj in poznavalec čebel. Pa tudi govoriti zna tako, kakor bi imel z medom namazana usta. Ne bomo pa tu opisovali vsebine govora, ker to prinese gotovo kak strokoven list. Omeniti le moramo, da se je na shodu sklenilo ustanoviti za ta okraj čebelarško podružnico, ki bo za čebelarje veli-

kega pomena. V naprednih Zabljah je osobito mnogo izkušenih in starih čebelarjev. Tov. učitelj Bratina in njegova prijazna gospa sta potem nekoje udeležnike povabila k svoji gostoljubni mizi na okrepčilo.

Plemenit rodoljub. Inženir Viljem Polak, ki je umrl v Trzinu na Gorenjskem, je volil družbi sv. Cirila in Metoda približno 188.000 K. Užitek od te glavnice ima deloma njegova soproga, deloma njegova sestra do svoje smrti. Trziškemu Sokolu je volil pokojnik 3000 K, slovenskemu bralnemu društvu v Trzinu 3000 K, otroškemu vrten 2000 K, za slovenska učila 1000 K, dijaški kuhinji v Kranju 6000 K, za učitelja petja in godbe v Trzinu 6000 K. Vsi ti volilno-jemniki imajo pravico pobirati samo obresti od voljenih zneskov. Za slovenske tehnike je določil ustanovno glavnico 15.000 K. Slava takemu rodoljubu, kakršnega še ni rodila slovenska mati!

Društvo slov. učiteljic zboruje dne 16. aprila 1908 ob 10. uri dop. v šentjakobski šoli v Ljubljani. Na dnevnem redu je: 1. Pozdrav predsednice, 2. Poročili tajnice in blaginje-čarke, 3. Poročilo o uspehih akcije za dom učiteljic, 4. Volitev odbora za l. 1908. in 1909. 5. Predlogi in nasveti. Odbor.

„Idi in razdeli svoje bogastvo med siromake!“ Uradni list na Solnogradskem je imel nedavno sledeči razpis: „Na prigajanje cerkve o Niedersillu bo dne 20. marca pri okrajnem sodišču v Mittersillu javna prodaja Wimmove kmetije s kravo, gnojem, stelo in kmetijskim orodjem vred. Najmanjša ponudba je 8464 kron.“

Okrajna učiteljska konferenca za postojnski šolski okraj se vrši v Postojni dne 27. junija t. l. Poleg navadnih točk so na dnevnem redu še sledeče teme: 1. Slovniški pouk v ljudski šoli. Poročevalec J. Kostanjevec, c. kr. vadiški učitelj v Ljubljani. — 2. Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetega cesarja Franca Jožefa I.? Splošen referat, ki ga ima izdelati učiteljsko v krajnih učit. konferencah, oziroma voditelji enorazrednic. — 3. Razvitek šolstva v postojnskem okraju za vladanja presvetega cesarja Franca Jožefa I. Poročevalec nadučitelj A. Skala.

S Štajerskega nam pišejo: Sezona cerkvenih procesij se odpravi z Markovo procesijo dne 25. t. m. Radoveden sem, ali izidejo do tistikrat v § 63. izvedbenih predpisov k šol. in uč. redu z dne 19. septembra 1907. obljubljeni „Eingehendere Bestimmungen über die Teilnahme der Schulkinder an den kundgemachten religiösen Übungen werden nachfolgen.“ Te določbe bodo pokazale, kako daleč smo že od konkordatne šole, oziroma kako daleč smo že zopet zlezli nazaj!

Umrl je 5. t. m. v Postojni v starosti 45 let posestnik gospod Anton Lavrenčič iz veleugledne narodne rodovine notranjske. Pokojnik je bil blaga duša, ki je užival obče simpatije v vseh krogih, ki so ga poznali. Kako zlata duša je bil in kako živ je bil njegov narodni čut, priča njegova poslednja volja. Zaprtil je 1000 K za ubožno šolsko mladino ljudske šole v Postojni, 1000 K družbi sv. Cirila in Metoda, 1000 K gasilnemu društvu v Postojni, 500 K ljudski knjižnici v Postojni, 500 K pevskemu društvu „Postojna in 500 K za „Sokolski dom“ v Postojni. Bodi blag in ljub spomin možu, ki je na smrtni postelji mislil na svoj narod in položil tako lep dar na domovinski oltar.

Osebnost vstila na Kranjskem. Suplentinja v Loškem potoku Ljudmila Kovarčeva in suplentinja v Gornjem Logatcu Ljudmila Juvanova sta imenovani za provizorični učiteljici. Suplentinja v Babinem polju Marija Modičeva je imenovana za provizorično učiteljico in voditeljico istotam. V Šenčurju je definitivno nastavljen učiteljica Amalija Kečeljova. Za provizorično učiteljico v Kokri je imenovana Alojzija Stebijeja.

Pohvalno priznanje je izrekel deželni šolski svet učitelju na Viču Josipu Gregorinu za vestno izvrševanje stanovskih dolžnosti.

Osebnost vstila na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj na Ptujski gori Domicijan Serajnik. Zopet nastavljen je začasno upokojena učiteljica Letejica Kobaletova v Hrastniku. Za definitivnega učitelja je imenovan pri Sv. Miklavžu pri Ormožu Karel Pinterič.

Listnica uredništva.

F. Š. pri Sv. J. Na Vaše vprašanje odgovorimo prihodnjič v zaglavju „Pisarna“. — O ostalem naj piše kdo, ki je dobro znan v Vašem okraju. Ali pridete v Celje? Lahko se dogovorimo ustno! Kar ni moglo danes v list, pride prihodnjič.

Listnica upravnštva.

Došlo mi je več pritožb glede izkaza o plačilu „Učiteljskega Tovariša“. Vsem tistim tole: Ni izključeno, da bi se pri kakem posamezniku ne bila v naglo pripetila kakšna pomota glede datuma, a pri večini ni pomot. Tistim, pri katerih sem isto zaležil, sem osebno pisal, vsem drugim pa tako izkazujejo knjige.

Pišo mi nekdo: „Prosim malo bolj natančno pogledajte račune, morda najdeti, da je za celo leto 1907 plačano. Če je treba Vam o priliki predložim receptiz z dne 2. nov. 1907 za 8 K.“

In drugi: „Na zavikut današnje številke stoji — plačano do 30. junija 1908. V istini sem plačal vso naročnino za tekoče leto in sicer 2. jan. 1908 4 K in 3. feb. 1908 4 K, t. j. 8 K za celo leto. Tako govorita shranjena receptiza“ itd.